

יום ו', כ"ב בכסלו תשע"ו (04 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
 אבא קובנר, 1978

היום, **כ"ב בכסלו** בשנת תש"ט [24 בדצמבר 1948], כחלק מכינונה של מדינת ישראל, נקבע כי הלירה הישראלית שעד עתה **חולקה לאלף מיל** כפי השיטה שהנהיגה ממשלת המנדט, תתחלק מאותו יום לאלף פרוטות. השם פרוטה נלקח ממטבע שהילכה בארץ ישראל בתקופת המשנה; הבחירה בו בטאה את חשיבותה של התרבות העברית בעת העתיקה כמרכיב חיוני ביצירתה של התרבות העברית החדשה במדינת ישראל.

כשהוחלט על תכנית החלוקה והקמת המדינה, עסקו בין השאר מנהיגי הישוב בשאלה: איך יראו השטרות של המדינה שבדרך. כיוון שהמדינה עדיין לא הוקמה והמנדט הבריטי טרם הסתיים - אי אפשר היה לאתר מדפיס שטרות רציני בעולם שיסכים להדפיס שטרות של מדינה - שעדיין לא הוקמה. אבל הרי לא אלמן ישראל, ומישהו בבנק אנגלו-פלשתינה הארץ-ישראלי הכיר את מוישה, ומוישה הכיר את אבריימל, ואבריימל את שמיל. ולזה היה בן דוד באמריקה שהכיר מישהו שהיה מקורב לבעלים של בית דפוס, שהיה לו את הידע והיכולת וגם את הרצון, להדפיס את השטרות של המדינה שבדרך.

הודפסו 5 שטרות: 500 מיל, לירה אחת, 5 לירות, 10 לירות ו-50 לירות, שהיו בשימוש מהקמת המדינה ועד תחילת שנות ה-50.

בתחילת שנות ה-50, הוקם **בנק לאומי לישראל** במקום "בנק אנגלו-פלשתינה". הונפקה סידרה חדשה של שטרות, בערכים של 500 פרוטה, לירה אחת, 5 לירות, 10 לירות ו-50 לירות. במקביל המשיך להיות הפתק של "מגן דוד אדום" כהליך חוקי, בעל שווי של חמש פרוטות, שהשתמשו בו בעיקר לנסיעות באוטובוס.

החל מאמצע שנות ה-50, החל **בנק ישראל** להנפיק את שטרות הכסף. הסדרה הראשונה הונפקה בין השנים 1955-1957 והיא כללה חמש שטרות: 500 פרוטה, לירה אחת, 5 לירות, 10 לירות ו-50 לירות.

"מקלות מים רבים--אֲדִירִים מְשֻׁבְּרִים אֲדִיר בְּמָרוֹם ה'." [תהלים צ"ג: 4]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ששי** בשבת

כניסת השבת	(ב"ש): 16 ¹⁵	(י-ם): 15 ⁵⁹	(ת"א): 16 ¹³	(חיפה): 16 ⁰³
צאת השבת	(ב"ש): 17 ¹³	(י-ם): 17 ¹⁵	(ת"א): 17 ¹⁶	(חיפה): 17 ¹⁴

יום נעים ושבת שלום ומבורך!

פרשת השבוע: **"וַיִּשָׁב"** [בראשית ל"ז - מ' 23]

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום ו', כ"ב בכסלו תשע"ו (04 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

החל מסדרה זו קושטו ועוטרו שטרות הכסף באיורים וציורים. המאיירים בסדרה זו היו המאיירים של בית הדפוס הלונדוני "תומס דה לרו", שהדפיס את השטרות.

הסדרה הראשונה של הלירה שהונפקה על ידי בנק ישראל בתחילת שנות ה-50 זכתה לביקורת רבה. הציבור לא אהב את גב השטר בו היו איורים מופשטים בלבד. מאיירים ישראלים תרמו רבות להתנגדות לשטרות הללו, כיוון שהאיורים בחזית ובגב השטרות צוירו על ידי מאיירים **בריטיים**. אי לכך התקבלה החלטה בבנק ישראל לצאת בסדרה חדשה של שטרות, "ציונית יותר באופיה וביצירה".

בסדרה החדשה צוירו ציורים פרי עטם של ציירים ישראלים, הן על חזית השטר והן על גבו. אופי ציורי הסדרה נקבע להיות של דמויות מחיי היום יום בישראל, דמויות של דיג, מדען, חיילת נח"ל וכדומה. בגב השטר צוירו מקומות ומוצגים ארכיאולוגיים מרחבי הארץ. הסדרה כללה **שטר של חצי לירה** במקום השטר הקודם של 500 פרוטה, ושטרות נוספים של לירה, 5 לירות, 10 לירות ו-50 לירות. לקראת סוף שנות ה-60 ותחילת שנות ה-70 התעורר הצורך בשטר בעל ערך גבוה יותר מ-50 לירות, ובעקבות זאת הונפק שטר של 100 לירות.

בהזדמנות הזו הופקה סדרה חדשה של שטרות גם לערכים האחרים, מתוך מגמה להחליף את השטרות הישנים בעלי אותם ערכים שהופקו בסוף שנות ה-50. **לא הופקו שטרות חדשים של חצי לירה ולירה, כיוון שהאינפלציה החלה להתפתח בארצנו** והיה סביר ששטרות אלה יאבדו מערכם ושימושם יפסק. בינתיים המשיכו להשתמש בשטרות החצי לירה ולירה שהופקו בסוף שנות ה-50.

בחזית השטרות של הסדרה החדשה, דיוקנאות של אישים גדולים בעמנו, ואילו גב השטר בסדרה הוקדש למבנים חשובים ומוטיבים יהודיים.

האינפלציה ממשיכה להכות, ונוצר הצורך בשטר חדש של 500 לירות. באותה הזדמנות הוחלט להכניס למחזור סדרה חדשה של שטרות בעלי גודל אחד. על חזית השטרות הללו הופיעו דיוקנאות של אישים, ועל גב השטרות - שערי העיר העתיקה בירושלים. בסדרה החדשה הזו הוכנסו גם סימונים מיוחדים שיאפשרו את זיהוי השטרות על ידי עיוורים, וכן הוכנסו סימנים נוספים בדיו סמויה שאפשרו בדיקה אוטומטית של השטרות. הערכים בשטרות החדשים האלה שהונפקו בין השנים 1975-1978 הם של: חמש לירות, עשר לירות, חמישים לירות, מאה לירות וחמש מאות לירות.

הלירה היה שמו העממי של המטבע שהיה בשימוש בתקופת המנדט הבריטי בפלשתינה-ארץ ישראל. השם שהתנוסס על השטרות, היה "פונט פלשתינאי (א"י)" - ראשי התיבות של ארץ ישראל. הבריטים, לא בדיוק חובבי ציון, התפשרו על המונח בצירוף הסוגריים בגלל הלחצים שהפעילה הסוכנות היהודית מול התנגדות הערבים. ה"פונט" עצמו נגזר מה"פאונד", מטבע השטרלינג, והיה צמוד אליו בערכו - 4 דולרים ללירה עד מלחמת העולם השנייה.

אחרי קום המדינה החליפה ה"לירה הארצישראלית" את ה"פונט" הפלשתינאי. אבל השם ישראל נפקד מהשטרות החדשים. דווקא השם "פלשתינה" התנוסס עליהם בגדול בארבע שנות המדינה הראשונות (הופיע הטקסט הלועזי (palestine pound)), בגלל שמנפיק הלירה העצמאית לא היתה המדינה.

"מקלות מים רבים--אֲדִירִים מְשֻׁבְּרִים אֲדִיר בַּמָּרוֹם ה'." [תהלים צ"ג: 4]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ששי** בשבת

כניסת השבת	(ב"ש): 16 ¹⁵	(י-ם): 15 ⁵⁹	(ת"א): 16 ¹³	(חיפה): 16 ⁰³
צאת השבת	(ב"ש): 17 ¹³	(י-ם): 17 ¹⁵	(ת"א): 17 ¹⁶	(חיפה): 17 ¹⁴

יום נעים ושבת שלום ומבורך!

פרשת השבוע: **"וַיִּשָׁב"** [בראשית ל"ז 1 - מ' 23]

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום ו', כ"ב בכסלו תשע"ו (04 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

באילוצי הזמן הוטלה המשימה על בנק אנגלו-פלשתינה, אפ"ק בלשון העם, שהיה המכשיר הפיננסי המרכזי של היישוב והמשק היהודי בתקופת המנדט.

... [להמשך קריאת המאמר - כאן]

"מקלות מים רבים--אֲדִירִים מְשֻׁבְּרֵי-אֲדִיר בַּמָּרוֹם ה'." [תהלים צ"ג: 4]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום ששי בשבת

כניסת השבת	16 ¹⁵ : (ב"ש)	15 ⁵⁹ : (י-ם)	16 ¹³ : (ת"א)	16 ⁰³ : (חיפה)
צאת השבת	17 ¹³ : (ב"ש)	17 ¹⁵ : (י-ם)	17 ¹⁶ : (ת"א)	17 ¹⁴ : (חיפה)

יום נעים ושבת שלום ומבורך!

פרשת השבוע: "וַיֵּשֶׁב" [בראשית ל"ז 1 - מ' 23]

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל